

Ох і золота тютюнниця

Білоруська казка

Жив собі сирота Янко, син лісника. Батько й мати в нього повмирали, а рідних нікого не було. Так і жив він самотою в лісі, у батьковій хатинці. А щоб було веселіше, тримав рябого котика.

Звик до нього котик. Було, куди господар іде, туди й він.

Якось пішов Янко збирати хмиз. А котик за ним. Набрал Янко в'язанку хмизу, несе додому, а котик тягне за ним суху гілочку.

Притомивсь Янко, сів на пеньок відпочити, подумав, як тяжко жити йому на світі, і голосно застогнав:

— Ох, ох!..

Тільки це сказав — аж з-під пенька, де не взявсь, дідок маленький з довгою бородою вилазить.

— Ти навіщо мене гукав, хлопче?

Подививсь Янко перелякано на нього й каже:

— Таж не гукав я тебе, дідусю.

— Як не гукав? — мовить дідок. — Я ж не глухий! Ти двічі назвав моє ім'я: Ох, Ох... Тепер ти повинен сказати, що від мене тобі треба.

Подумав Янко та й каже:

— Нічого мені від тебе не треба. От тільки голодний я дуже. Коли маєш кусень хліба, то дай.

Ох пірнув назад під пень і тягне звідти шматок хліба та миску кулешу.

— На, — каже, — поїж.

Наївся сирота, котика нагодував і низько вклонився дідусеві:

— Спасибі, дідусю, за обід: давно я такої смачної страви не їв.

Завдав він на плечі свою в'язанку й пішов веселий додому.

Минув день, другий, знов голодно Янкові. Згадав він про дідка.

«Піду, — думає, — може, ще раз нагодує мене».

Скам'яніле царство

Російська казка

У далекому царстві жив собі солдат. Служив він довго, служив чесно, а життя солдатське було важке та гірке. Набридла врешті солдатові муштра, почав він думати — як то його зі служби піти та до якогось іншого діла взятись.

А тим часом саме від царя наказ приходить. Цар велить обрати поміж усіх солдатів найсправнішого та найчеснішого й послати в палац для особливої царської служби.

Подумали-подумали начальники та й вирішили відправити до царя нашого солдата: він, мовляв, і старанніший від усіх, і кмітливіший — будь-яке царське доручення виконає.

Прибув солдат у палац і просить:

— Скажіть цареві — прийшов з його наказу солдат для особливої служби.

І приводять солдата перед царські очі. Подивився на нього цар і каже:

— Беру я тебе до себе сад стерегти. Останнім часом унадився хтось ночами дерева в саду ламати. Стій щоночі на варті в саду, на головній галявині, і пильнуй обома. Як доглянеш, хто в сад ночами пробирається, — нагороджу. А не доглянеш — не топтати тобі рясту.

«Ет, — думає солдат, — тікав я від диму та впав у вогонь! Здається, краще б мені на попередній службі залишатись. Що, як не догляну? З життям прощатись доведеться».

Та вже пізно тепер думати. Треба царський наказ виконувати.

Ото як стемніло, повели солдата в царський сад. Став він на головній галявині: стоїть, озирається, до кожного шелесту прислухається — чи не йде хто, чи не летить хто, чи не повзе хто. Темно в саду, дерева вітами шумлять, вітер по саду гуляє... До ранку простояв солдат — нікого не впіймав. І дерева всі цілі.

— Молодець, — каже цар, — от і далі так вартуй! Солдат і другої ночі в сад подався. Знов до ранку стоїть — слухає, як вітер виє, як гілля шумить. Чи не йде хто, чи не летить хто, чи не повзе хто. Нікого й другої ночі в саду не впіймав.

А третьої ночі лихо скоїлося. Стояв-стояв солдат на галявині — стомився. Приліг під дерево та й заснув.

Через яку таку годину прокидається, схоплюється з острахом і бачить: половину улюблених царських дерев поламано. А хто поламав — кат його зна.

Заплакав солдат:

— Що ж тепер буде? Звелить мене цар стратити. Гірка моя доля: бути б мені, як раніше, простим солдатом, не ходити б мені, нещасному, в царські сторожі.

Та сльозами лихові не зарадиш. Узяв солдат свою рушницю до рук, прихилився до дерева, стоїть і думає, як би йому від загибелі врятуватись.

Аж раптом чує — шум і тріск по саду. Підняв голову й бачить: летить між

деревами страшний здоровецький птах. Крила чорні, очі вогненні. Як зачепить дерево крилом — тільки гілля тріщить, як метне вогненным оком — дерево само, як підкошене, з кореня валиться.

Розлютився дуже солдат.

Прицілився він у птаха й вистрілив... Диким криком закричав чорний птах. Не вбив його солдат, а лише поранив. Здійнявся він над садом і полетів, гублячи пір'я з підбитого крила.

Кинувся солдат за ним навздогінці. Та де йому, пішому, крилатого птаха наздогнати! Шугонув він за хмари та там і пропав.

А солдат іде, пір'я підбирає. І прийшов він на край глибокої-глибокої ущелини.

Захотілося йому поглянути, що в тій ущелині на дні є. Все одно страшніше, як у царя в катівнях, не буде. Узяв він і стрибнув униз.

А внизу — каміння, урвища. Покотився солдат з каменя на камінь, ледве живий

лишився, мало не знепритомнів. Доко-
тився він до дна й лежить, віддихатися
не може. Тільки другого дня очуняв.

Звівся солдат на ноги, глянув навкруги:

— Невже це я в підземне царство попав?

Бачить він — усе під землею, як на
землі: дороги лежать, річки в берегах
синіють. Тільки ліси немовби завмер-
ли — стоять, не колихаються; вода в річ-
ці не ворухнеться; а дороги всі порожні:
ані душечки не видно.

— Ото дива!

Йде солдат підземним царством, по
сторонах дивиться, дивується — чом так
тихо, так пусто навкруги? Куди це люди
поділися?

Приходить він до великого міста. Коло
брами вартовий стоїть. Підійшов до ньо-
го солдат, а вартовий не ворухиться,
стоїть мов кам'яний. Увійшов у вартів-
ню — там повно людей, хто стоїть, хто
сидить, а всі неначе завмерли.

Іде солдат далі. Народу на вулицях
сила, та все нерухомі: де хто був, хто як

стояв чи сидів, так кожен і зостався; один дрова рубав, руку з сокирою підняв — та так і застиг; другий воду ніс — так і скам'янів з відром у руці.

Дивується солдат, усе далі й далі йде. І доходить до царського палацу.

Дивиться — і тут душі живої теж немає. Кімнати багато прибрані, на столах наїдки та напої різні, а навколо порожньо.

Присів солдат, відпочив, закусив і випив. Аж чує — ніби хтось до ганку під'їхав. Схопив він свою рушницю та й став коло дверей.

Входить до кімнати вродлива дівчина з мамками та няньками. Побачила вона солдата — здивувалася.

— Як ти, добродію, потрапив сюди?

Солдат і розповів їй, як він по пташиному пір'ї сюди дорогу знайшов. А дівчина каже:

— Від цього птаха-лиходія багато лиха на світі скоїлося. Він і народ мій заворожив. Та тільки його розворожити можна.

Зміст

Ох і золота тютюнниця (Білоруська казка)	5
Гуси-лебеді (Російська казка)	21
Скам'яніле царство (Російська казка).....	25
Микита Кожум'яка (Українська казка).....	34
Мар'я Морівна (Російська казка)	38
Віддай те, що вдома не залишив (Білоруська казка).....	59
Семеро Симеонів (Російська казка)	77
Мудра дівчина (Російська казка)	87
Злидні (Українська казка)	98
Казка про Василену-красу та про Івана Гороха (Російська казка)	101
Баба-яга (Російська казка).....	119
Синя Свита Навиворіт Шита (Білоруська казка).....	122
Летючий корабель (Українська казка).....	129
Про золоту рибку (Українська казка)	147

Олена Премудра (Російська казка).....	150
По коліно ноги в золоті, по лікоть руки в сріблі (Російська казка)....	165
Пан і казкар (Білоруська казка).....	171
Козак Мамарига (Українська казка)	180
Видимо й Невидимо (Українська казка).....	188
Шабарша (Російська казка)	194
Чарівна каблучка (Російська казка).....	202
Чоловік та жінка (Білоруська казка).....	231